

Budgetskrivelse 2024

Överförmyndarnämnden

Malmö stad

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Förändringar i omvärlden	4
Behov av förändringar i Malmö stad som skulle möjliggöra förbättringar för överförmyndarnämnden.....	5
Förändring och utveckling av nämndens verksamhet	6
Kommunbidrag	8
Riktade statsbidrag och övriga bidrag	10
Begäran om investeringsram.....	11

Sammanfattning

Överförmyndarnämnden är en myndighet med uppgift att utöva tillsyn över förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet. Överförmyndarnämnden har ansvar för de resurser som avser nämndens administration, ledamöternas arvoden och arvoden till gode män och förvaltare. Det administrativa ansvaret för nämndens förvaltningsorganisation finns inom arbetsmarknads- och socialnämnden.

Tillräcklig tillgång på ställföreträdare för att kunna fördela uppdrag inom rimlig tid är nämndens största utmaning. Att aktivt rekrytera ställföreträdare och stärka befintliga ställföreträdare i deras ställning är därför fortsatt prioriterat för nämnden. Förvaltarenheten hos funktionsstödsnämnden är ett viktigt komplement till nämndens verksamhet eftersom förvaltarenheten kan åta sig de mest komplexa och krävande uppdragen. Även i brådskande fall har uppdrag kunnat fördelas till enheten.

För att effektivisera verksamheten behöver arbetet med att digitalisera verksamheten fortsätta. En e-tjänst avsedd för ställföreträdarna har implementerats för att möjliggöra digital inlämning av årsräkningar. Fortsatt stöd för användare krävs. E-tjänsten förväntas leda till ett högre antal korrekta räkningar, vilket gynnar huvudmännen.

En statlig utredning om regelverken kring gode män och förvaltare har varit ute på remiss under 2021 (*Gode män och förvaltare – en översyn*, SOU 2021:36). Syftet med utredningen är att förbättra tillsynen, skapa bättre förutsättningar för rekrytering av kompetenta ställföreträdare och stärka enskildas ställning och skydd. Förslagen innebär en rad ökade krav på överförmyndarnämnden och dess verksamhet. Det är oklart när utredningens förslag tas upp.

Överförmyndarnämndens största utgift avser arvodeskostnader för gode män och förvaltare. Förordnade ställföreträdare har enligt lag rätt till skäligt arvode och ersättning för sina utgifter. Även fördelningen av kostnadsansvaret är reglerat i lag. Nämnden har därmed små möjligheter att påverka kostnaderna. Arvoden och kostnadsersättningar till gode män och förvaltare betalas ut efter genomförd granskning av inlämnade årsräkningar. Enligt gällande redovisningsprinciper måste kostnaden för arvoden och ersättningar bokföras på det år som uppdraget avser. Detta innebär att kostnader för arvoden och ersättningar bygger på en uppskattning utifrån bedömt antal ärenden och genomsnittlig förväntad kostnad per ärende. När samtliga årsräkningar för ett år är färdiggranskade görs en slutavräkning gentemot tidigare beräknade arvoden och ersättningar och eventuell mellanskillnad bokförs på innevarande år.

Denna hantering, där större delen av nämndens kostnader bygger på bedömningar och uppskattningar, medför att nämndens ekonomi är svårbedömd. Nämndens kommunbidrag uppgår för 2023 till 34 miljoner kronor och bedömningen vid februariprognosen är att nämnden kommer att ha ett resultat på +6 miljoner kronor vid slutet av 2023. Överskottet är i sin helhet hänförligt till återföringen av arvodesbudgeten från 2021.

Med små möjligheter att påverka kostnaderna och svårbedömda årliga kostnader bedömer nämnden att befintlig nivå på kommunbidraget behöver upprätthållas även kommande år, med uppräknings- för befolknings-, pris- och löneförändringar. Hur inflationen utvecklas de kommande åren är svårbedömt men det framstår som troligt att inflationen fortsatt kommer vara hög. Beräkningen av arvodeskostnaden för ställföreträdare baseras på prisbasbeloppet, som i sin tur är ett mått som baseras på KPI. Osäkerheten kring inflationen i Sverige präglar därför även överförmyndarnämnden.

Förändringar i omvärlden

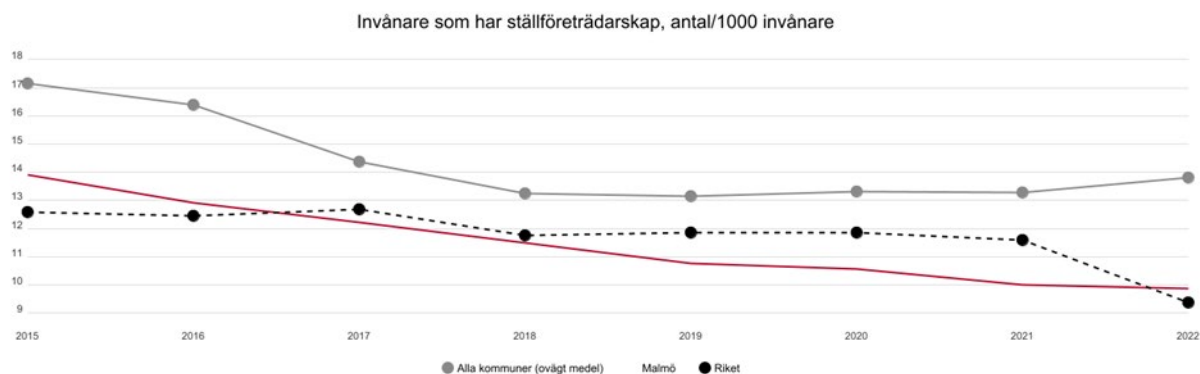
Här besvarar nämnden följande frågeställningar:

- Vilka viktiga beslut, händelser och förändringar i omvärlden förväntas påverka nämnden under 2024 och framåt och på vilket sätt?
- Vilka förändringar ser nämnden behov av i Malmö stad som helhet som skulle möjliggöra förbättringar i den egna verksamheten? Hur kan nämnden bidra till att underlätta måluppfyllelsen och/ eller minska nettokostnaderna för Malmö stad som helhet?

Antalet Malmöbor som är 80 år eller äldre förväntas öka kraftigt 2021-2032

Av Malmö stads befolkningsprognos framgår att detta till viss del är ett resultat av att den genomsnittliga livslängden förväntas öka under perioden. Men framför allt beror den stora ökningen på att alla fyrtyotalister hinner fylla 80 år under prognosperioden. Vid slutet av prognosperioden förväntas det finnas över 4 000 fler Malmöbor som är minst 80 år än det fanns år 2021. Detta motsvarar en ökning på 31 procent. Sannolikt medför befolkningsutvecklingen även ett ökat behov av ställföreträdare.

Antalet invånare som har ställföreträdarskap har minskat i antal mellan åren 2015 – 2022.

Källa: [Jämföraren - Kolada](#)

Minskningen av antal ärenden beror främst på att antalet ärenden avseende ensamkommande flyktingbarn har minskat drastiskt. Totalt antal ärenden har minskat med 961 stycken från 2015 till 2022. Av minskningen utgörs 936 stycken av ställföreträdarskap för ensamkommande flyktingbarn.

Översyn av lagstiftning om gode män och förvaltare

En statlig utredning om regelverken kring gode män och förvaltare var ute på remiss under 2021 (Gode män och förvaltare – en översyn, SOU 2021:36). Syftet med utredningen är att förbättra tillsynen, skapa bättre förutsättningar för rekrytering av kompetenta ställföreträdare och stärka enskildas ställning och skydd. Förslagen innebär en rad ökade krav på överförmyndarnämnden och dess verksamhet. Det är oklart när utredningens förslag tas upp.

Behov av förändringar i Malmö stad som skulle möjliggöra förbättringar för överförmyndarnämnden

Ett stort behov av ställföreträdare

Samhällsutvecklingen har förändrat hjälpbehovet hos de personer som har en god man eller förvaltare. I takt med att samhället blivit mer komplext och ett större ansvar överlåtits till individen, har de personer som inte själva har förmågan att tillgodose sina behov påverkats. En del av de huvudmän som har god man eller förvaltare har mycket komplexa behov. Ett fortsatt samarbete med förvaltarenheten fyller här en stor funktion.

Att uppdragen blivit mer komplexa och krävande har bidragit till att det är svårare att rekrytera ideella ställföreträdare. Det är till exempel svårt att hitta lämpliga ställföreträdare till personer som lider av svår psykisk sjukdom eller missbruksproblematik, till personer som är utåtagerande och till personer som har närstående som är hotfulla eller på andra sätt försvårar uppdraget. Bedömningen är att arbete för att rekrytera ställföreträdare och behöver pågå kontinuerligt, över tid och tillsammans med andra verksamheter. Likaså behöver arbetet med att andra verksamheter har goda kunskaper om anhörigbehörighet och framtidsfullmakter fortgå för att förebygga behovet av ställföreträdare.

Förändring och utveckling av nämndens verksamhet

Här besvarar nämnden följande frågeställning:

- Vilka verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling pågår eller planeras inom nämnden framöver? Beskriv även förändrade arbetssätt och/eller samarbete med andra som leder till förbättrad kvalitet och/eller minskade kostnader.

Rekrytering av gode män och förvaltare fortsatt prioriterat i verksamheten

För att förkorta handläggningstiderna för anmälan/ansökan om godmanskap och förvaltarskap och för byte av god man/förvaltare, krävs både att tillgången på frivilliga ställföreträdare ökar och att behovet av ställföreträdare kan förebyggas så långt som är möjligt. Verksamheten prioriterar rekryteringen av nya ideella ställföreträdare, bland annat genom ett intensivt arbete med marknadsförings- och rekryteringskampanjer.

Verksamheten initierar 2023 en process mellan de tre socialförvaltningarna i syfte att dels nå ut bättre med information för att förebygga behovet av ställföreträdare genom god kännedom om anhörigbehörighet och framtidsfullmakter, dels att genom relevant information förbättra ansökningsprocesserna avseende ställföreträdare. Arbetsgrupp bildas mellan socialförvaltningarna för att ta fram informationsmaterial. Verksamheten kommer också att erbjuda regelbunden information till andra förvaltningar via Kompetenscenter.

Bristen på frivilliga ställföreträdare har gradvis försämrats under flera års tid och när det gäller vissa typer av uppdrag är det svårt att hitta en lämplig ställföreträdare och tidsåtgången är stor. Framför allt är det svårt att fördela särskilt komplexa uppdrag.

De mest komplexa och krävande uppdragen fördelas till anställda ställföreträdare vid förvaltarenheten på funktionsstödsförvaltningen. Förvaltarenheten är också behjälplig när ärenden till exempel till följd av en ställföreträdarens olämplighet behöver fördelas omgående. Mellan verksamheterna pågår ett löpande samarbete, bland annat om överlämnings- och återlämningsprocesser, kring lämpligt antal uppdrag som kan och bör fördelas och avseende det gemensamma uppdraget med huvudmannens bästa i fokus.

Fortsatt behov av digitalisering

Fortsatt arbete med digitalisering är en förutsättning för kvalitetsförbättring och effektivisering av verksamheten. Det nya verksamhetssystemet möjliggör till exempel en digital hantering av årsräkningar och en effektivare administration generellt i verksamheten.

Det återstår flera steg för att nå målet om en fullt digitaliserad verksamhet. Samtliga inkommande handlingar från och med februari 2022 skannas in vilket på sikt kommer att effektivisera verksamheten avsevärt.

Implementeringen av en e-tjänst för ställföreträdarnas redovisningar har påbörjats under hösten 2022. Förutom att fler årsräkningar förväntas bli kompletta från början, kan handläggningstider kortas och arvoden betalas ut tidigare. Den största utmaningen är att förmå en så stor andel som möjligt av ställföreträdarna att lämna in sina årsräkningar digitalt redan 2023. För att öka, underlätta och förbättra nyttjande av e-tjänsten säkerställer verksamheten att ta fram information, utbildning, support och uppföljningssystem för att följa nyttjandegraden.

Verksamheten är en del i att förebygga brott i välfärden

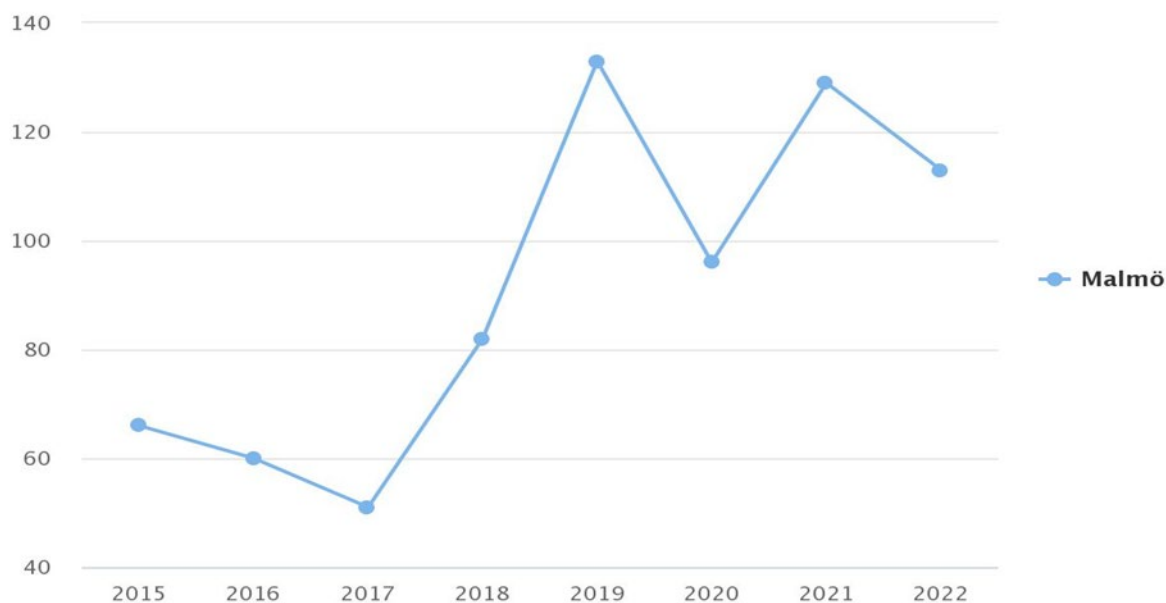
Nämnden är en tillsynsmyndighet som har en viktig roll i stadens arbete med att förebygga oegentligheter och brott i välfärden. De huvudmän som nämnden har att utse en ställföreträdare för är sammantaget ägare av en mycket betydande förmögenhet. Huvudmännen befinner sig samtidigt i en mycket utsatt position och har själva begränsade möjligheter att bevaka sina rättigheter. Huvudmännen riskerar att nyttjas som redskap av andra som har för avsikt att ägna sig åt brott och oegentligheter i välfärden. Det

kan till exempel handla om välfärdsbrott som bedrägeri avseende assistansersättning, hemtjänst och ersättningar från Försäkringskassan. Huvudmän kan även utnyttjas som "målvakter", det vill säga att de sätts som ägare till företag, fastigheter, bilar och annat som nyttjas av andra i oärliga syften.

Nämndens insatser är viktiga när det gäller barns trygghet där nämnden idkar tillsyn över barnens tillgångar så att de kommer barnen till del och inte nyttjas felaktigt av föräldrar eller andra. För ensamkommande barns trygghet kan en god man spela en helt avgörande roll.

Viktigast av allt är att personer som behöver ställföreträdare får en så att huvudmannens intressen skyddas och att riskbaserad granskning fortsätter. Den riskbaserade granskningen utgör cirka tio procent av årsräkningarna som granskas fördjupat. I denna andel ingår dels ett slumpvist urval och dels ställföreträdare vars årsräkning tidigare granskats med anmärkning.

Antalet granskade redovisningshandlingar med anmärkning

Källa: [Hem - Överförmyndarstatistik \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Kommunbidrag

Här besvarar nämnden följande frågeställningar:

- Vilka ekonomiska effekter kan uppnås till följd av förändrat arbetssätt/ samarbete med andra på kort och lång sikt?
- Vilka förändringar som innebär ökade kostnader eller lägre intäkter kommer att påverka nämndens verksamhet 2024? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?
- Vilka förändringar pågår eller planeras inom nämndens verksamhet som innebär minskade kostnader eller högre intäkter? Vilken effekt får detta på nämndens behov av kommunbidrag?

Överförmyndarnämnden har ansvar för de resurser som avser nämndens administration, ledamöternas arvoden och arvoden till gode män och förvaltare. Det administrativa ansvaret för överförmyndarnämndens förvaltningsorganisation finns inom arbetsmarknads- och socialnämnden.

Överförmyndarnämndens största utgift avser arvodeskostnader för gode män och förvaltare. Förordnade ställföreträdare har enligt lag rätt till skäligt arvode och ersättning för sina utgifter. Även fördelningen av kostnadsansvaret är reglerat i lag. För att främja rättssäkerhet och förutsägbarhet ger Sveriges Kommuner och Regioner ut förslag till ersättningsregler som överförmyndarnämnden beslutat att tillämpa med undantag av ersättning för utgifter som varit nödvändiga vid uppdragets fullgörande med ett belopp som årligen motsvarar högst två procent av prisbasbeloppet.

I första hand ska huvudmannen betala ställföreträdarens arvode och kostnadsersättning. Om huvudmannens ekonomiska resurser är begränsade (under 2,65 prisbasbelopp, 139 125 kronor 2023), är kommunen skyldig att betala arvodet och ersättningen. Rådande lågkonjunktur förväntas påverka huvudmännens betalningsförmåga. De faktiska effekterna kommer först att bli synliga när samtliga årsräkningar avseende 2023 är granskade. I samband med granskningen registreras huvudmännens tillgångar och intäkter samtidigt som handläggaren tar ställning till om huvudmannen själv eller kommunen ska betala arvodet.

Arvoden och kostnadsersättningar till gode män och förvaltare betalas ut efter genomförd granskning av inlämnade årsräkningar. Årsräkningarna lämnas in i efterhand, vilket i praktiken innebär att årsräkningar gällande till exempel 2022 lämnas in i inledningen av 2023. Enligt gällande redovisningsprinciper måste kostnaden för arvoden och ersättningar bokföras på det år som uppdraget avser. Detta innebär att kostnader för arvoden och ersättningar som påverkar 2024 års budget bygger på en uppskattning utifrån bedömt antal ärenden och genomsnittlig förväntad kostnad per ärende. När samtliga årsräkningar för ett år är färdiggranskade görs en slutavräkning gentemot tidigare beräknade arvoden och ersättningar och eventuell mellanskillnad bokförs på innevarande år.

Denna hantering, där större delen av nämndens kostnader för innevarande år bygger på bedömningar och uppskattningar, medför att nämndens ekonomi är svårbedömd både under innevarande år och inför kommande år. Nämndens kommunbidrag uppgår för 2023 till 34 miljoner kronor och bedömningen vid aprilprognosen är att nämnden kommer att generera ett överskott på 6 miljoner kronor. Med små möjligheter att påverka kostnaderna och svårbedömda årliga kostnader bedömer nämnden att befintlig nivå på kommunbidraget behöver upprätthållas även kommande år, med uppräknings- för befolknings-, pris- och löneförändringar.

I syfte att rekrytera fler nya ställföreträdare och få befintliga ställföreträdare att åta sig fler uppdrag har nämnden beslutat att införa uppstartsarvode och bytesarvode. Uppstartsarvodet ska uppgå till 1000 kronor och arvodet vid byte ska uppgå till 500 kronor. Kostnaden blir något högre i och med att det utöver arvodeskostnaden även tillkommer en kostnad för arbetsgivaravgifter.

Kostnader för förvaltarenheten

Förvaltarenheten är organisatoriskt en del av funktionsstödsnämnden men finansieras av överförmyndarnämnden. Förvaltarenheten har anställda ställföreträdare som förväntas kunna hantera

komplexa ärenden. Kostnaden för 2023 förväntas följa budget vilket innebär att kostnaden kommer att bli 11,4 miljoner kronor. Budgeten för förvaltarenheten är högre i år än 2022. De har utökat hur många anställda de har vilket även innebar att de var tvungna att flytta till större lokaler. Vid fortsatt brist på ideella ställföreträdare med samtidigt höga ingående balanser, kan det vara aktuellt med ytterligare förstärkning av förvaltarenheten.

Kommuner får statlig schablonersättning för ensamkommande barn

Ersättningssystemet för mottagande av ensamkommande barn bygger på en schablonersättning som betalas ut vid ett tillfälle till anvisningskommunen. Ersättning för de barn som överflyttas från andra kommuner erhålls inte. Enligt fastställda fördelningsnycklar får överförmyndarnämnden 26 tkr för varje nytt anvisat ensamkommande barn. Antalet ärenden om godmanskap för ensamkommande barn har minskat de senaste åren till följd av ett minskat mottagande.

Migrationsverket gör i *Verksamhets- och utgiftsprognos* i april 2023 antaganden om ett lägre antal ensamkommande barn som kommunmottas. Svårigheten med Migrationsverkets prognoser är att de görs på nationell nivå samt att det är svårt att prognostisera flyktingströmmar. Även om antalet ensamkommande som söker skydd i Sverige förväntas gå ner under 2024 är det svårt att skönja hur många barn som anvisas till Malmö. Under 2023 antas 35 barn anvisas Malmö. Givet osäkerheten kring hur många barn som kommer att anvisas bedömer förvaltningen att lika många kommer att anvisas även under 2024. 35 stycken motsvarar bidraget på 910 tusen kronor vilket utgör en liten del av nämndens budget. Skulle färre barn anvisas innebär det även att nämnden inte kommer att ha några direkta kostnader, så de ekonomiska konsekvenserna av att överskatta antalet anvisade barn kan beskrivas som obefintliga.

Bedömningen är att schablonersättningen för anvisade ensamkommande barn täcker de arvodeskostnader som överförmyndarnämnden har för dessa ärenden.

Riktade statsbidrag och övriga bidrag

Benämning/ ändamål	Ansvarig myndighet/ bidragsgivare	Prognos 2023 (tkr)	Prognos 2024 (tkr)
Riktade statsbidrag			
		1 010	1 010
Övriga bidrag			
SUMMA BIDRAG		1 010	1 010

Så som beskrivits i tidigare avsnitt får nämnden del av en så kallad anvisningsschablon för ensamkommande barn från Migrationsverket som ska täcka anvisningskommunens kostnader för utredning enligt socialtjänstlagen, god man, resor, tolk och andra relaterade kostnader för mottagande av anvisade ensamkommande barn. Tilldelade medel delas lika mellan socialtjänsten inom arbetsmarknads- och socialnämnden och överförmyndarnämnden. Hur stor ersättningen blir beror på hur många barn som anvisas till Malmö under året.

Begäran om investeringsram